

Interjú Trencsényi Lászlóval, a Magyar Pedagógiai Társaság ügyvezető elnökével

Educatio: Kezdjük a civilekkel. Hogyan került kapcsolatba a pedagógiai civil szervezetekkel?
Trencsényi László: Nehéz helyzetben vagyok, ha meg kell mondanom, vajon melyik civil sapkám az igazi, melyiket hordom? Valamikor nagyon régen Nagy Mária a pedagógiai szakmai szervezetekről készített valami nagy tanulmányt, és akkor mondtam viccesen, hogy én csak a Hős Városok Egyesületének és a Cserkész Lányok Szövetségének nem voltam tagja. Abban a nagy nyüzsgésben, ami az egyesületi törvény körül kialakult, tényleg több ponton megnyilvánultam. Jelenleg azt hiszem, a legerőteljesebb a szakmai oldal vagy a tanári oldal civil képződményeiben betöltött szerepem, hogy a Magyar Pedagógiai Társaságot ügyvezetem, a partnerség szempontjából nagyon fontos. Az Általános Művelődési Központok Országos Egyesületének vagyok választmányi tagja, az Academia Ludi et Artis Művészetpedagógiai Egyesületben alelnökösködöm, sokáig a tehetséggondozóknál is választmányi tag voltam. Majd még biztos eszembe jut néhány.

De ebben a 20 év előtti nagy mozgásban a felhasználói oldal érdeképviseleti rendszerének kialakulásában is üzemeltem. Volt akkor egy, nagyjából a Horn-kormány megalakulásáig nagyon fontos szerepet betöltő „Gyermekérdekek Magyarországi Fóruma” nevű képződmény. A Horn-kormány establishmenttje, ahogyan a diákjogokat beemelte a közoktatási törvénybe, úgy lényegében beszipantotta, ahogy Pál Tamás fogalmazott, „az állam lenyúlta” a civil szervezeteket. Mert akkor tényleg rengeteg ember a civil mozgásban üzemelt – és hány kollégából lett hirtelen politikus! Csizmár Gábor politikai karrierje is ekkor kezdődött, de ő is a Gyermekérdekek Magyarországi Fórumából indult. A Fórum elsősorban a gyermekjogi egyezmény magyarországi érdekérvényesítéséért lépett fel és küzdött egy olyan időszakban, amikor erre más ilyen érdekvédő alakulat még nem igen volt. Ennek több ciklusban voltam társelnöke.

A Fórumhoz azzal az előéletemmel kerültem, hogy én nagyon sokáig működtem az úttörő mozgalomban, a rendszerváltás előtt is, de utána is voltam egy ideig soros elnöke. Ami a kérdésfeltevés szempontjából azért érdekes, mert a pártállami világban az úttörő-szervezet a tanulói érdekérvényesítésnek egyetlen csatornája volt, az egyetlen gyerekszervezet. Ennek, azt kell mondani, hogy jobb hagyományai voltak, mint ahogy ez mára látszik – becsomagolva a kommunizmus-kritikába. Amit ma diákparlamentnek nevezünk, lényegében 1974-ben úttörő parlamentként valósult meg, országos szinten is. Ezek olyan tradíciók, amelyek összegyűjtöttek megannyi metodikai tapasztalatot. Ha ma megkérdezzük a diákönkormányzatot segítő pedagógusok szakmai eredetét, legtöbbszörükről kiderül, hogy valaha az úttörő mozgalomban kezdte. Persze hol kezdhetne volna másutt?

Ebben az értelemben az úttörő múltam a felhasználói oldal érdekérvényesítésében elég sokáig szerepet játszott, és még egy harmadik elem: nem annyira meghatározó, de szintén a 90-es évek elején, a már emlegetett Pál Tamással, netán Csizmár is benne volt, Bíró Endre az iskolajogász, kezdeményezték a Diákjogi Chartát. Ez a „chartás” időkből volt, a Demokratikus Charta analógiájára. Az elképzelés az volt, hogy ez mozgalmyszerűen terjed majd. Először csatlakozott Báthory, akkor épp államtitkár volt. De csatlakoztak iskolák, csatlakoztak pedagógusok, s megjelent a charta-irányításának törzsében egy ilyen kékszalag mozgalom típusú dolog is. Az az iskola, amelyik chartás iskola volt, a marketingjében ezt felhasználhatta: „Én chartás iskola vagyok, tehát nálunk több joga van a diáknak, mint másutt...”

Ezek után következett a '94-es kormányváltás, ahol a politikába bekerült barátok úgy gondolták, hogy győztünk, és a Charta egész normarendszerét mindjárt az első törvénytöm-

dosításba beemelték. Ez politikai értelemben győzelem volt. A dolog másik oldala azonban, hogy ez ma ugyan a törvény része, de nem egy szakmai-etikai norma – evvel elvesztette hamvát. A kezdeményezőkből államtitkár lett, OKNT elnök, „sajnos” csaknem mindenki bekerült a győzelemmel egy döntéshozó helyzetbe, és annyira már nem igényelte ezt a civil hinterlandot. A Fórum is szétesett, a Charta is, de lényegében ez tartott meg a diákloldalón. Az én életfeladataim máshogy alakultak. Hatalmi helyzetben sosem éreztem jól magam, sosem voltam. Persze akkor egy picit hátrébb húzódtam, de azt láttam, hogy a tanulói érdekérvényesítés megteremtésében lehet talán szerepem.

A Gyermekérdések Fórumának volt egy halvány szülői árnyalata is. A szülői szervezet egyébként először egy pályát elhagyó pedagógus kolléga ragadta magához. A minden hatalmat a szülőknek elven véres karddal járta végig az országot. Ez a közoktatási törvény létrehozása előtt volt, amikor az, hogy kié lesz az iskola, még politikai kérdés volt, és ő kifejezetten egy ilyen szülői hatalmat jelentett meg. Nem volt megnyerő jelenség. Amikor őt egy belső puccsal (nem tudom hogyan) leváltották, jött Keszei, a „béke barátja”, a meg egyezések embere, akivel lehet tárgyalni, aki nem támad, nem lö csípőből. A helyzete aztán megmaradni. Időnként azért beletráfál olyan dolgokba, amikben vitathatatlanul igaza van.

Nem módszeresen, de valamennyire követem a nemzetközi folyamatokat is a szülői szövetségek esetében. Most a szlovákokat ismerem közelebről. Ez egy nagyon erős szülőszervezet, nagyon erős állami támogatással, illetve, az a gyanúm, hogy egy kis egyházi befolyással is. Minden iskolában van szervezetük, és a közigazgatási hierarchiát követő piramisszerkezetben működnek, egy választott országos vezetőséggel. Ami az érdekérvényesítést illeti, az halványabb, de jelen vannak, mint konstruktív támogatók az oktatáspolitikai küzdelmekben. De a tanulmányi versenyeket sem a minisztérium szervezi Szlovákiában, hanem a Szlovák Szülők Országos Szövetsége. Nagyon megható gesztus volt, amikor a győztes gyerekeknek és a győztes gyerekek tanárainak a szülők adták át a versenydíjakat. Nálunk ez nem így működik. Keszei is belépett a nemzetközi hálózatba, az EPA-ba (Európai Szülők Szövetsége), de jellegzetesen nem vesz részt ebben a munkában. Mi mint Magyar Pedagógiai Társaság léptünk be az EPA-ba, ahol volt egy kezdeményezésünk (van is), így kerültünk kapcsolatba a szlovákokkal: a visegrádi négyek keretében mi kezdeményeztük az „Együttműködő iskola – együttműködő társadalom” mozgalmat, amely a Magyar Pedagógiai Társaság és a Comenius Egyesület körül alakult ki. Az EPA-val ezen keresztül kerültünk kapcsolatba. Már kétszer volt tőlünk valaki közgyűlésen is, ilyen szempontból próbáljuk átszivároztatni egy modern polgári társadalom szülői szerveződési módszereit, kultúráját. De ezek a kis zsenge vetések a nagy belvízben. Marad, ugye, a pedagógiai szakmai részvételem az érdekérvényesítésben.

Közben voltam a '88-as gomolygásban rövid ideig a kisiskolák szövetségében is. Ez elhalt, nem azért, mert a kisiskolák kérdése lekerült a napirendről. Egy nem túl sikeres vezetőváltással ez a dolog nem igazán bontakozott ki. De nagyon erős volt a kapcsolatom a Falufejlesztők Társaságával, illetve a Corvin téren működő Közösségfejlesztők Egyesületével (Péterfi Ferenc, Beke Pál), ami megint arra utal, hogy itt az iskola, mint a helyi társadalom, a helyi közösség iskolája a fő kihívás, és ilyen szempontból lenne érdemes a helyi érdekegyeztetéshez felnövelni a partnereket.

Nagyjából ebben az időben Soros György elindított egy nagy programot a magyar „community school” létrehozására. Nekem ez annak idején bántotta a csőrömet, mert akkor én már elkötelezett ÁMK-s voltam, és úgy gondoltam, hogy az ÁMK-k a magyar community school-ok (ezt Eszik Zoltán a *Pedagógiai Szemlében* meg is írta). Most már úgy

látom, hogy ugyanaz is, meg nem is. Értem, hogy Sorosnak miért volt egy kicsit gyanús az ÁMK, mert az mégiscsak a '70-es évek televényében keletkezett, egy kis reform-kommunista stich-el, és ő ehhez nem szívesen adta volna a nevét. Tehát kellett egy újat generálni. A community school mozgalom valamennyire elindult, amelyben nagyon fontos dolog volt, hogy az iskola a helyi közösség intézménye a tulajdonlás, a használat és a benne való aktív közreműködés szempontjából. Azt hiszem, hogy hét közös iskoláig jutott a Soros-program annak idején.

Az érdekegyeztetés lényege a helyi szereplők helyzetbe hozása. Itt még egy elem van: az iskolaszékekről alkotott első koncepció, a '93-as törvény iskolaszéke. Akkor én már a Dorottya utcában dolgoztam, csak akkor még Iskolafejlesztési Központnak neveztek. A mi részlegünket Mihály Ottó vezette. Akkor nyertünk egy nagy amerikai projektet az iskolaszékek támogatására, konferenciával, hálózatépítéssel, egyebekkel. Az Új Pedagógiai Szemle mellékleteiként jelent meg az Iskolaszékek Hírlevele, nagyjából összefoglalva, hogy mi érdemleges történt az iskolaszékekkel. Sáska Gézával álltunk leginkább vitában. Pontosabban Géza meggyőzött, hogy az ötvösi iskolaszékek munkáját nem ezek az iskolaszékek töltik majd be, hanem az önkormányzatoknál kialakuló oktatási bizottságok. Ez volt Géza álláspontja, aki akkor is (most is) az önkormányzati oldalt képviseli a Közoktatás-politikai Tanácsban. Értettem ez ügyben Géza összes dilemmáját. Egy „fékezett habzású” iskolaszék-programot csináltunk akkor. Tudomásul vettük, hogy ez egy kerekasztal típusú érdekegyeztető fórum, tehát nem döntéshozó, hanem döntéselőkészítő fórum, és nagyjából ebbe az irányba terelgettük azokat az iskolaszékeket, amelyek ebben az időben megjelentek és szakmai segítséget kértek tőlünk.

Ha már szóba hoztam a Comenius programot, a minőségbiztosítási programot: ebben is részt vettem. A Pécsi Apáczai Nevelési Központnak voltam a tanácsadója, ahol sikerült jelentős társadalmi nyíltságot generálni, szülői részvételt, egyebeket. De az OKKER nevű vállalatnak adtam el a lelketem minőségbiztosítás ügyben. Eleinte úgy tűnt, hogy a Comenius program egy ernyőprogram lesz, lehet kimunkálni alternatív fejlesztési, minőségbiztosítási programokat, aztán mégsem így lett, mert a Pokorni-kormányzat számára ez kifejezetten a centralizáció eszköze volt. De ez még mindig nem a pedagógusi érdekérvényesítés.

A Magyar Pedagógiai Társaságról annyit, hogy amikor egy majd 20 évnyi szünet után 1967-ben újjáalakították, vagy engedték az újjáalakulását, akkor ez egy sajátos alku volt a politika és a szakma között. Valószínűleg úgy gondolta a politika, hogy ez egy transzmissziós szíj, jó lesz erre a Pedagógiai Társaság. De akárhogy is nézzük, pusztán azzal a ténnyel, hogy létrejött a Társaság, létrejött egy párbeszéd is. Még akkor is, hogyha nagyon érdekes módon válogatták ki az elvtársak, hogy kik legyenek a küldöttek az alakuló ülésen. Mindegy, létrejött és saját önálló életre kelt. Nyilván ebben Jausz Béla, Kis Árpád, Simon Gyula habitusa is szerepet játszott. Egy szervezetszociológiai tény, hogy: ha létrejön egy szervezet, abban a pillanatban elkezd a létrehozójával is „spiccben” állni. Nagyjából ezt a szerepet töltötte be a Társaság az egyesülési törvényig. Az egyetlen pedagógusszervezet volt. (Még a rajztanároknak volt saját szervezete, akik találtak valami okmányt és talán '88 kora tavaszán újjáalakították magukat – tag vagyok itt is.) 1988–89-ben aztán sorra alakultak különböző pedagógus szervezetek, még kamara (magát kamarának nevező társaság) is volt, egészen addig, amíg a kamarai törvény nyomán kiderült, hogy nem toltheti be a kamara szerepét.

Tehát különböző szakmai credo mentén alakultak egyesületek. Úgy gondolom, hogy a progresszív vagy alternatív pedagógiák oldaláról előbb indult meg a szervezkedés, mint a konzervatív pedagógiák oldaláról. Kevés olyan eset van, de azért van, ahol azonos célcsó-

portra két szervezet jött létre. Ha nem is politikailag, de szakmailag mindenképpen egy konzervatívabb és egy progresszívebb. Ilyen a történelem tanárok egylete Miklósi Lacival, szemben a Magyar Történelmi Társulat tanári tagozatával, amit Szabolcs Ottó vezetett. *E: Hol a helye, mi a szerepe a Pedagógiai Társaságnak?*

T. L.: A Magyar Pedagógiai Társaság a legnagyobb, legrégebbi, leghíresebb. Tagadhatatlan, hogy aurájában ez érződik, de néhány más egyesülettel szemben ez nem a „karakterizáló vezető” legitímáló bejegyzett egyesület”, ahol egyesületi élet jóformán nincsen, hanem egy 2500 tagot számláló szervezet, amelyben nem hagyjuk békén addig a 2500 tagunkat, amíg mindenki egy minimális hőfokon nem gyakorolja a szervezethez tartozását.

Szakosztályunk is van most már 43, ahol mindenféle ember, mindenféle szakmaiság, tehát a felsőoktató és az óvodapedagógus, az andragógus és az általános iskolai tanár talál egymásra. Ez adott egy jelentést a társaságnak: az interdiszciplinaritás megjelenítése a szakmában és ennek fenntartása a szakmai sovinizmusokkal szemben. Másrészt pedig a szakmai nézetek sokféleségének helyet adó fórum. Arra büszke vagyok, hogy nálunk a NAT-csináló Vas Vilmos és a NAT-ot ellenző X. Y. képes meginni egy pohár sört egymással egy összejövetel után. Vagy a Bologna-pártiak és a Bologna-ellenzők dialógusban maradnak, és sorolhatnék még ilyeneket. Tehát a Pedagógiai Társaság küldetése ez.

Hol érvényesítünk akkor érdeket? Egyrészt a szakosztályoknak van jogosultsága megjeleneni érdekvérvényesítőként. Két szakosztály volt ez ügyben viszonylag aktív és harcias: a két alapprogram vitájában, a kollégiumi alapprogramban a Kollégiumi Nevelési Szakosztály és az óvodai alapprogramban a Kisgyermeknevelési Szakosztály. Őket el is fogadta tárgyalópartnernek a jogalkotó. Nehezebb a helyzet a napközis neveléssel. A napközis nevelésnek is van egy erős szakosztálya a társaságban, akik rendre megjelennek követelésekkel, programokkal, érdekvérvényesítéssel. De ez csak olyan kutyaugatás maradt, amely nem hallatszik az égig. Szóval, nem kaptak méltó választ oktatáspolitikustól, egyiktől sem. Hanem jött egy levél, egy osztályvezető-helyettestől, hogy köszönjük, tudomásul vettük. Ennyi. De azért rögtön hozzáteszem napközis ügyben, megelőzve a kérdést, hogy miért nem vonul a társaság a Szalay utcába zászlókkal, hogy „Éljenek a napközi otthonok!”: mert a napközi otthonos szakosztálynak ugyan ez az álláspontja, de vannak más közösségek is a társaságban, amelyek a családi napközit nagyon fontosnak tartják. Tehát erről nincs a társaságon belül sem konszenzus. Az elnökség pedig nem gondolja, hogy ebben a vitában állást kellene foglalnia. Ha szakmailag igényesen fogalmaz meg bármely szakosztály egy állásfoglalást, akkor annyi szokott történni, hogy elnöki bélyegzővel és aláírással az ő állásfoglalásuként megy el a levél az illetékes helyre. Ugyanez történt most az Etikai Kódex ügyében. Erről volt egy választmányi ülésünk, ahol a választmánynak voltak ugyan Etikai Kódex-barát megszólalásai, de alapvetően el tudta fogadni Mihály Ottó vitaindító referátumát, amely ennek a dolognak a furcsaságait elemezte.

Mint társaság ott vagyunk, természetesen, a különböző ernyő-szervezetekben, amelyek nem nagyon erős ernyők. A '90-es években ezek az ernyők sokkal erőteljesebbek voltak. Most van ez a PECIFO nevű Pedagógusok Civil Fóruma dolog, ahol tagok vagyunk, olykor előadunk, vagy kifejtjük az álláspontunkat. Van Horn György, az AME körül egy laza szerveződés, nem nevezi magát ernyőszervezetnek, de mégiscsak egy rendszeres kapcsolatot tartó összejövetel. Az Országos Köznevelési Tanácsban is mindig mandátumhoz tudott jutni a Pedagógus Társaság. Most is, velem együtt, 3 elnökségi tag és egy megyei tagozati elnök, Szabados Lajos OKNT tagok – tehát a szervezet felülreprezentált. Hogy ez mennyiben köszönhető a Pedagógiai Társasági renoméjának, azt nem tudom, de biztos, hogy ez is belejártik.

OKNT-delegáltaként voltam egy ciklusig a MAB-ban is, ahol tényleg vérre megy a játék. Az OKNT-ben már hosszú ideje nem megy vérre a játék, ennek csak betetőzése volt az a jogharmonizációból következő törvénymódosítás, amelyik az utolsó egyetértési jogot is elvette az OKNT-től. Bár ehhez az is hozzátartozik, hogy nem tudok olyan ügyről, amelyben a miniszter az OKNT álláspontjával ellentétesen döntött volna, tartalmi szabályozási kérdésekben végképp nem. (Más kérdés, hogy voltak kérdések, melyekben meg sem kérdezte.) Én az OKNT-ben a Kerettantervi Bizottságot vezetem, melynek ebből a szempontból tényleg van döntéstermelő funkciója. Nem úgy a továbbképzésnél, ahol eredetileg az OKNT pedagógus-továbbképzési bizottsága nagyon keményen vett részt az akkreditációban, majdnem azt mondom, hogy személyesen döntöttek, de ez puhult, illetve átalakult. A Kerettantervi Bizottságnak viszont megmaradt a civil kontroll szerepe. Ezt elég komolyan csináltgattuk is, ami nem is annyira az elutasított kerettantervek számában, mint inkább a javításra visszaadott kerettantervek számában mutatkozott meg.

Nem emlékszem, tehát, olyan esetre, amikor a miniszter ellentétesen döntött volna, mint az OKNT, de nagy döntésre felkínált kérdések sem igen voltak. Időnként PR szempontból fontosnak tartotta a miniszter vagy az államtitkár, hogy valamit az OKNT is megtárgyaljon – például ilyen volt az új tudásprogram. Akkor egyetlen egyszer láttuk Hillert, bár el kellett mennie félidőben. Azt gondoltuk, hogy ennek lesz jelentősége – de nem osztott, nem szorzott. Aztán néha egészen váratlan miniszteri rendeletek, tervezetek jelentek meg sürgősséggel az OKNT asztalán, kb. olyan súlyú témákban, hogy rózsaszín szappant használjanak-e az iskolákban a diákok, vagy kéket, és feltétlenül fontos volt, hogy ebben a kérdésben az OKNT is állást foglaljon. Hogy e mögött mi állt? Egy belső vita, amihez legitimálni kellett a dolgot, vagy gumicsont, amivel a Köznevelési Tanácsot etették? Ezt én nem tudom. De tény, hogy az utolsó ciklusban saját kezdeményezésű napirendje az OKNT-nek nem volt.

E: Most az állami iskolákról kérdezem, erről beszélt az OKNT, mielőtt Hiller bejelentette volna?

T. L.: Nem.

E: Tehát, amit mondott, hogy nem volt olyan dolog, amit a miniszter az OKNT ellenében tett volna, csak azzal együtt igaz, hogy az OKNT-t számos kérdésben meg sem kérdezték?

T. L.: Igen, illetve, még azzal együtt, hogy bizonyos kérdésekben ugyan volt vitaanyag, mint az új tudásprogramban is voltak kiegészítő vagy korrekciós javaslatok, de határozat nem született. Amikor született határozat, egy ponton makacsul ellenállt mindkét miniszter: az Általános Művelődési Központok kérdésében. A közoktatási törvény 95. §-a a miniszter feladatává tette az ÁMK fejlesztési programjának elkészítését. Ezt az ÁMK Egyesület többször számon is kérte, hol Magyar Bálinton, hol Hiller Istvánon, de válasz nem jött. Pontosabban, egyszer jött egy nyegle válasz: „Csináljatok magatoknak!”, és akkor az ÁMK Egyesület egy vándorgyűlést arra szánt, hogy csináljon egy fejlesztési programot (ez fenn van az egyesület honlapján ma is). Ezt a Köznevelési Tanács azután megtárgyalta, határozatot támogatta, és kérte a minisztert, hogy adja ki – de a miniszter erre már nem reagált.

Ez az utolsó ciklus egyébként majdnem megbénította az OKNT-t. A korábbiak nem voltak ennyire politikailag azonosíthatóan kettéosztható testületek. Ebben szerepet játszik az is, hogy a konzervatív pedagógiai egyesületek elég későn kaptak észbe, hogy itt lenne valami keresnivalójuk. Máig nincs akkora ismertségük. Az OKNT-ben nagyon sokáig a szakmai progresszió tekintélye, súlya inkább a liberális oldalról lökött be embereket, idén volt először, hogy csaknem patt helyzet alakult ki, emiatt az elnökválasztás el is húzódott,

mert vagy hatszor ültünk le elnököt választani. Végül egy kompromisszumos megoldásként Lóránd lett az elnök és Szebedi Tas az alelnök. Idén érezhetően több volt a már-már nyíltan politikai természetű vita, ennek legutóbbi érdekes változata volt az órai nevelési alaprogram bizonyos szexuális sztereotípiákat érintő mondata. Ezen kitört a balhé, de ez vihar a biliben, az oktatáspolitikai mozgásaihoz képest.

Hoffman Rózsa mindig úgy fogalmazott – tagként –, hogy „a szakma lelkiismerete” az OKNT. Ehhez képest azért a miniszteriális érdeklődés érezhetően kopott és fogyott, sőt jóformán államtitkári érdeklődés sincs. Lényegében Brassói és Csillag Márta voltak, akik az OKNT-ben megjelentek, ezzel kifejezve a valódi súlyát... Ez olyan, mint az iskolaszék. Itt is volt egy elképzelés egy társadalmi kontrollról vagy szakmai kontrollról, ami egy ilyen rendszerváltós, forradalmi időben egy elképzelhető modellnek tűnt. Meg volt mögötte egy nosztalgia a '45 utáni Szent-Györgyi Albertes, Karácsony Sándoros, Kis Árpados köznevelési tanács iránt, de hát végül is a Szent-Györgyis, Karácsonyos, Kis Árpados köznevelési tanácsból, amely egy nagy apparátussal működő hivatal volt, az ONI lett, meg végül – legalábbis mára – az OFI, egy háttérintézet, amely – mikor, mekkora szerencsével és humánpolitikával – valamennyire mégiscsak a szakma normaadó elitjét jeleníti meg. Az establishment tehát mint intézet jelent meg, és ez a civil nem is tudom milyen funkciót betöltő fórum meg időnként önképzőkör lett. Úgy gondolom, hogy szépen beilleszkedett a rendszerbe, se nem túl súlyosan, se túl súlytalanul, de látom azt, amit Géza joggal bírál (csak még sincs egészen igaza) és úgy hív, hogy „ezek a jugoszláv öngazgató szocializmusnak az utolsó mintái”. Ez az utópia '56-nak is jelentős jellemzője, a rendszerváltás etosza, a társadalmiasultság szemben az állammal, benne volt ez az utópia a Magyar Köztársaságban, de aztán mégiscsak, „akárhogyan is szavazunk, mindig a kormány jutott hatalomra”. Úgyhogy ez – Géza szerint – egy nem létező utópia. A romantikusok szerint (néha magamat is idesorolva) ebben lenne fantázia, de ez a 23 ember, akik mi vagyunk, olyan véletlenszerűen állunk össze. Az összetétel hihetetlenül nem tükrözi a közoktatás összetételét, bizonyos szempontból pedig az ELTE van túlprezentálva, ami azért bizarr, mert az ELTE folyosóján is akár tarthatnánk egy OKNT frakcióülést. Tehát ebből annyi az esetlegesség, hogy megértem az oktatáspolitikát, ha ezt nem azon az Olümposzi súlyon kezeli.

E: Mi lehet az oka annak, hogy a MAB tovább is tud tündökölni, míg az OKNT meg a közoktatási érdekegyeztető szervezetek egyre kisebb súlyúak?

T. L.: Egyrészt keményebbek a jogosítványai.

E: Végül is a MAB jogosultságait ugyanúgy a törvény szabályozza.

T. L.: Igen, csak több a jogosultsága. Az akkreditációban háromszor állíthat meg egy folyamatot. Az OKNT-nek meg ilyen joga nincs. A MAB bizonyos szempontból mégiscsak egynemű közeg, tehát bár voltak viták, de azok a viták zömmel arra irányultak, hogy új fiú a klubba ne kerüljön be. Nem tudom, követi-e a Nagytásban, Géczi és Kamarás ad ott egy interjút, és lesz majd folytatása is, mert minket megkértek Gécziék, hogy nyilatkozzunk az Embertanról. Legyen-e ilyen tanárképző szak? A MAB keményen összezárt, hogy ilyen tudomány márpedig nincsen. Akik a társadalomtudományi albizottságba tartoznak, keményen blokkolták a szociálpedagógia szak megindításának terveit is. Szóval, van egy jó egységet teremtő platform a MAB-ban: a pedagógia-ellenesség.

E: Köszönöm a beszélgetést!